

М. В. Дубина,

д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Національний університет "Чернігівська політехніка"

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-5305-7815>

А. В. Тарасенко,

к. е. н., доцент, докторант, Національний університет "Чернігівська політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4395-3605>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.22.40

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

M. Dubyna,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Finance,
Banking and Insurance, Chernihiv Polytechnic National University

A. Tarasenko,

PhD in Economics, Associate Professor, Doctoral Student,
Chernihiv Polytechnic National University

IMPROVEMENT OF INSTITUTIONAL SUPPORT FOR THE SYSTEMS FUNCTIONING ON THE RIGHTS PROTECTION OF THE CONSUMERS OF FINANCIAL SERVICES IN UKRAINE

У статті розглянуто теоретико-прикладні положення розвитку системи захисту прав споживачів фінансових послуг на основі удосконалення інституційного забезпечення її функціонування. Важлива увага приділена виокремленню та систематизації причин необхідності забезпечення якісної трансформації зазначеної системи в сучасних умовах. Також у статті проаналізовано та описано механізм розвитку системи захисту прав споживачів фінансових послуг, конкретизовано його базові компоненти та обґрунтовано методологічні положення функціонування. Відповідно проведено аналіз сучасного стану інституційного забезпечення розбудови зазначеної системи в Україні, конкретизовано норми чинного законодавства у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг, визначено основні державні інститути, які відповідають за дотримання зазначених норм. У статті представлено основні напрями удосконалення системи захисту прав споживачів фінансових послуг, впровадження яких поступово сприятиме її розвитку.

In current realities, the financial services market is an important component of the functioning of the entire financial system of any developed country. However, it is only possible to ensure further development of this market in the future based on the interests' coordination both economic entities that use financial services, and financial institutions that provide them. At the same time, special attention is paid to the protection of the rights of each party, which is especially relevant in the digital economy era, the transformation of the entire sphere of financial services due to the influence of information and communication technologies.

The purpose of the article is to deepen theoretical and applied provisions of the development of the financial services market based on the justification of the directions for improving institutional support of the system of rights protection of the consumers of financial services in Ukraine.

In the article, the peculiarities of the system functioning of the rights protection of the consumers of financial services are considered. Special attention is paid to the identification and systematization of the reasons for the need to ensure the qualitative transformation of the specified system in current conditions.

The mechanism of the system development of the rights protection of the consumers of financial services is also analysed and described, its basic components are specified and the methodological provisions of the functioning are substantiated. Accordingly, the analysis of the current state of institutional support for the development of the specified system in Ukraine is carried out, norms of the current legislation in the field of the rights protection of the consumers of financial services are specified, and the main state institutions responsible for compliance with the specified norms are determined. In the article, the main areas of the system improvement of the rights protection of the consumers of financial services, which implementation will gradually contribute to its development, are presented. It is established that ensuring financial literacy and awareness of citizens in matters of using financial services, protecting one's rights in interaction with banking and para-banking institutions are today the leaders in the field of invigorating relations between economic entities in the financial services market.

Ключові слова: фінансові послуги, захист прав споживачів, ринок фінансових послуг, фінансова установа, фінансові відносини, механізм захисту прав споживачів фінансових послуг.

Key words: financial services, protection of consumers' rights, financial services market, financial institution, financial relations, mechanism of the rights protection of the consumers of financial services.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Ринок фінансових послуг у сучасних реаліях є важливою складовою функціонування всієї фінансової системи будь-якої розвинутої країни. Фактично цей ринок є простором, у якому відбувається взаємодія між споживачами та виробниками фінансових послуг, у результаті якої економічні суб'єкти отримують фінансові послуги, без яких вони в сучасному світі не можуть здійснювати господарську діяльність, а фінансові установи мають здатність здійснювати власну діяльність, надаючи такі послуги клієнтам.

Розвиток ринку фінансових послуг є важливим для функціонування банківських установ, небанківських фінансових посередників, які виступають основними виробниками фінансових послуг та його учасниками. В останні роки спостерігається активна трансформація такого ринку, що пов'язано із сучасними цифровими технологіями, які активно використовуються фінансовими установами у своїй діяльності.

Проте забезпечити подальший розвиток такого ринку можливо лише на основі узгодження інтересів як економічних суб'єктів, які використовують фінансові послуги, так і фінансових установ, які їх надають. При цьому важливу увагу відіграють питання захисту прав кожної із сторін, що особливо актуальним стає в епоху становлення цифрової економіки.

Історично склалося, що в межах ринку фінансових послуг фінансові установи виступали провідними інститутами, права яких були завжди краще захищені, а їх інтереси досягалися не завжди в результаті здійснення

чесної та справедливої діяльності. Також така ситуація пов'язана з більшим досвідом, фінансовими можливостями таких установ відстоювати свої права в порівнянні з споживачами фінансових послуг.

Проте в сучасному суспільстві, захист прав споживачів також стає дуже важливим для формування сприятливих умов для загального розвитку ринку фінансових послуг. Поступово через суспільне невдоволення роботою фінансових установ, методами, які ними використовувалися в роботі з клієнтами, часто виникаючі кризи в діяльності банківських, небанківських установ, які частково супроводжувалися нестабільністю фінансової поведінки домогосподарств, державні інститути почали приділяти більшу увагу питанням захисту прав споживачів фінансових послуг, усвідомивши важливість цього напрямку для стабільності функціонування ринку фінансових послуг і загалом фінансової системи.

Отже, сьогодні в переважній більшості розвинутих країн світу органи державної влади важливу роль приділяють питанням захисту прав споживачів і досягли значних результатів у нормалізації та регламентації відносин між споживачами та виробниками фінансових послуг. В Україні в сучасних реаліях також поступово відбуваються подібні процеси, органи державної влади намагаються постійно удосконалювати інституційне забезпечення для діяльності фінансових установ. Однак це питання для країни залишається актуальним, враховуючи недостатній розвиток ринку фінансових послуг, досить низький рівень фінансової грамотності українців, складну ситуацію із забезпеченням фінансової інклюзії,

надання доступу всім громадянам до фінансових послуг, їх залучення до функціонування фінансової системи країни. Окреслене актуалізує питання проведення нових досліджень у цьому напрямку з метою поглиблення та систематизації теоретичних, прикладних положень забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання захисту прав споживачів активно сьогодні досліджуються науковцями в усіх розвинутих країнах, враховуючи їхню актуальність та важливість для забезпечення саме стабільних умов функціонування і розвитку ринку фінансових послуг. З-поміж таких учених перелікуємо варто відзначити таких: С. О. Бірюк, Т. В. Васильєва, Л. А. Дудинець, Ю. М. Коваленко, Ю. І. Крегул, С. Леонов, С. С. Полях, О. В. Попело, О. Ю. Радченко, І. О. Чкан та ін.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Попри численні напрацювання науковців у цьому напрямку, питання захисту споживачів фінансових послуг залишаються недостатньо вивченими. Особливо актуальним сьогодні є питання захисту прав економічних суб'єктів на ринку фінансових послуг в умовах його диджиталізації, розвитку електронних фінансових послуг. Окремого дослідження заслуговує і обґрунтування теоретичних та прикладних положень побудови ефективної в країні системи такого захисту прав споживачів, враховуючи передовий світовий досвід і національні особливості функціонування банківських і парабанківських посередників.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті визначено поглиблення теоретичних та прикладних положень розвитку ринку фінансових послуг на основі обґрунтування напрямів удосконалення інституційного забезпечення системи захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розпочнемо з дослідження з розгляду сутності захисту прав споживачів і чому в сучасному суспільстві досить важливо забезпечувати належний рівень таких прав клієнтам фінансових установ.

Розвиток системи захисту прав споживачів, оскільки регулювання відносин між виробниками та споживачами фінансових послуг у переважній більшості випадків вчені розглядають як систему, відбувається вже тривалий історичний період. Зазначена система трансформувалася у відповідності до нових трендів розвитку сфери фінансових послуг, діяльності основних фінансових установ. Активний розвиток ринку фінансових послуг, зростання його ролі у функціонуванні національних фінансових систем впливав і на підвищення зацікавленості вчених і державних інституцій у дослідженні питань розвитку системи захисту прав споживачів фінансових послуг.

Проте досвід розвинутих країн засвідчує, що створити систему, у якій повністю будуть захищені права спо-

живачів фінансових послуг, фінансових установ дуже складно. Навіть сьогодні, в епоху цифрової економіки, активного залучення інформаційно-комунікаційних технологій до взаємодії між основними суб'єктами ринку фінансових послуг, відкритими залишаються питання щодо підвищення ефективності функціонування системи захисту прав споживачів фінансових послуг, забезпечення справедливого підходу до балансу між правами та інтересами фінансових установ і їхніх клієнтів. Також розвиток системи захисту прав споживачів фінансових послуг є одним із важливих напрямів співпраці ЄС та України, що передбачена Угодою про асоціацію [6].

У сучасних умовах ринок фінансових послуг значно змінюється, що формує нові виклики для удосконалення системи захисту прав споживачів. При цьому окреслений ринок вже відіграє дуже важливу роль у функціонуванні національної економіки і загалом у повсякденному житті громадян. Відповідно до основних причин, які зумовлюють трансформаційні процеси в межах окресленої системи, варто віднести такі:

1) динамічний розвиток ринку фінансових послуг, незамінна роль фінансових послуг у розвитку економічних відносинах, інтеграція такого ринку до світової фінансової системи;

2) зростання кількості фінансових продуктів, підвищення конкуренції між фінансовими установами за нових клієнтів;

3) об'єктивні процеси виникнення інформаційної асиметрії на ринках фінансових послуг;

4) недостатній рівень фінансової грамотності громадян, що частково обумовлюється постійним та динамічним розвитком ринку фінансових послуг, розробкою нових фінансових інструментів;

5) значний вплив цифрових технологій на розвиток ринку фінансових послуг, діяльність банківських та небанківських фінансових посередників, особливо в частині зміни усталеної моделі надання ними зазначених послуг різним категоріям клієнтів;

6) все зростаюча роль ринку фінансових послуг у забезпеченні умов для стабільного функціонування фінансової системи країн і загалом національної економіки та інші причини [1; 4].

Розвивати систему захисту прав споживачів фінансових послуг у сучасних умовах трансформаційних процесів, які відбуваються в діяльності банківських, парабанківських установ, можливо лише через змінюваний механізм функціонування такої системи, удосконалення методологічних та прикладних положень його розвитку в умовах змінності зовнішніх умов. Зазначений механізм є невід'ємною складовою забезпечення зростання якості таких послуг, підвищення ефективності взаємодії між фінансовими установами та їхніми клієнтами. На рис. 1 представлена концептуальна схема такого механізму.

Нині важливого значення набувають питання трансформації сформованої в Україні системи захисту прав споживачів фінансових послуг, що можливо реалізувати виключно на основі зміни базових принципів механізму функціонування такої системи. Сучасний розвиток ринку фінансових послуг зумовлює необхідність урахування вплив значної кількості чинників, які поступово у сукупності трансформують усю сферу фінансових по-

слуг. Саме тому сукупність класичних принципів окресленого механізму пропонуємо доповнити такими принципами: прозорості, справедливості та довіри.

На наше переконання, ефективний розвиток системи захисту прав споживачів фінансових послуг відбувається тоді, коли не лише якісно сформоване інституційне забезпечення для функціонування такої системи, але коли й основні суб'єкти чітко розуміють і знають свої закріплені нормами чинного законодавства права, обов'язки та відповідальність. Таким чином, саме наявність фінансово освічених громадян є, з одного боку, результатом впровадження у суспільстві заходів щодо підвищення знань у напрямку захисту своїх прав як користувачів фінансових послуг, а з іншого боку, є основою для подальшого підвищення розуміння громадянами своїх прав у сфері фінансових послуг. При цьому під фінансово освіченими розуміємо громадян, які володіють знаннями не про всі фінансові послуги і продукти, а знають основну інформацію про найбільш популярні фінансові послуги, розуміють свої права в частині забезпечення особистої фінансової безпеки, індивідуальної інформаційної безпеки, чітко розуміють до кого звернутися в разі порушення їхніх прав у цій сфері.

Безумовно, якість інституційного забезпечення у функціонуванні системи захисту прав споживачів фінансових послуг є важливою і можливо детермінуючою серед чинників розвитку такої системи. Відповідно ефективність роботи державних інститутів є необхідною для формування сприятливого простору взаємодії споживачів та виробників фінансових послуг. На рис. 2 представлено інституційну модель функціонування системи захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні.

Отже, враховуючи сучасний стан інституційного забезпечення системи захисту прав споживачів в Україні, можна запропонувати подальші напрямки розвитку цієї системи в сучасних реаліях. До них належать, зокрема, такі:

1) забезпечення реалізації системних заходів у сфері фінансової грамотності громадян, проведення відповідних тренінгів та інших заходів серед різних категорій громадян, які проживають у різних регіонах країни;

3) доцільно розглянути можливість систематизації (можливо кодифікації) норм законодавства у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг (враховуючи великий спектр різних фінансових послуг, яким прита-

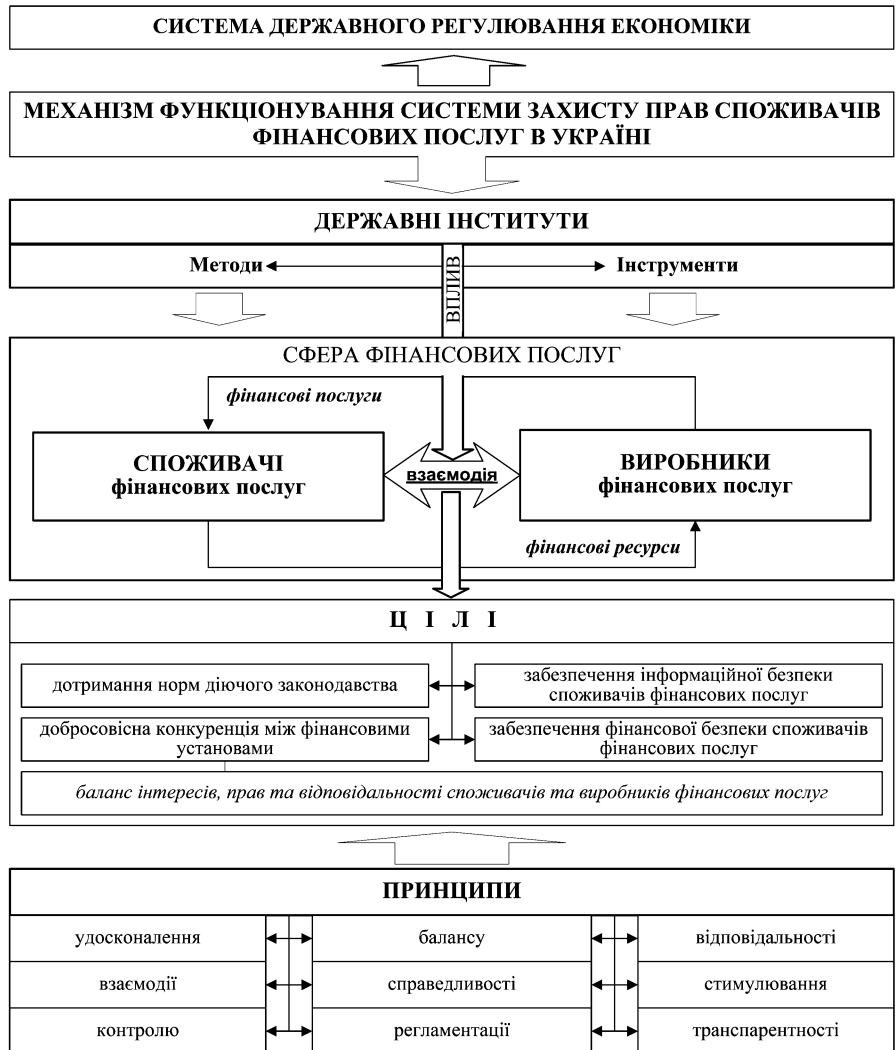

Рис. 1. Механізм функціонування системи захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні

Джерело: складено авторами на основі [2; 3; 5; 12, с. 279—280].

манні свої специфічні особливості надання банківськими і небанківськими установами);

4) створення дієвої системи досудового врегулювання спорів між виробниками та споживачами фінансових послуг;

5) удосконалення законодавства у сфері надання електронних фінансових послуг, впровадження дистанційних договорів, мінімальна жива взаємодія між громадянами та фінансовими установами;

6) проведення інформаційних компаній з метою актуалізації питання захисту прав споживачів фінансових послуг (які зміни в законодавстві, успішні кейси врегулювання спорів, приклади запровадження санкцій до фінансових установ, їхніх клієнтів у результаті невиконання власних зобов'язань);

7) забезпечення зростання цифрової грамотності в суспільстві, оскільки вже велика кількість фінансових операцій здійснюється саме в електронному вигляді, що вимагає від споживачів відповідних компетенцій і навичок;

8) забезпечення умов для розвитку недержавних громадських організацій, об'єднань у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг, особливо які б на-

давали власну допомогу вразливим категоріям громадян;

9) постійне підвищення ефективності роботи державних інститутів у напрямку функціонування системи захисту прав споживачів фінансових послуг, що можливо реалізувати виключно на основі проведення ґрунтовного дослідження сучасного стану такої системи в Україні; для цього необхідно періодично проводити опитування різних груп споживачів фінансових послуг, формувати відповідну аналітичну базу для прийняття відповідних рішень у частині реформування такої системи.

Забезпечити ефективне функціонування системи захисту прав споживачів фінансових послуг виключно на основі впровадження окреслених заходів неможливо. Загалом роль державних інститутів, які залучені до розбудови зазначеної системи, реалізації відповідної державної політики, повинна бути спрямована на формування єдиного безпекового середовища для споживачів фінансових послуг. Цілком зрозуміло, що об'єктивними є процеси шахрайства, зловживання, недобросовісної роботи тощо у сфері фінансових послуг. Саме тому споживачі цих послуг при настанні зазначених випадків повинні чітко розуміти куди звертатися, знати, що їх права будуть забезпечені і вони не втратять власні фінансові ресурси. У такому випадку довіра клієнтів фінансових установ є найбільш важливим ресурсом у забезпеченні динамічного розвитку ринку фінансових послуг. Без довіри окреслений ринок починає розвиватися виключно на основі розрахункових, короткострокових фінансових послуг, які не формують умови і для довгострокового розвитку національної економіки, для особливо важливо для України в період як воєнної агресії, так і відновлення національного господарства.

ВИСНОВКИ

Ринок фінансових послуг є важливою і невід'ємною складовою функціонування фінансової системи країни. Встановлено, що в сучасних умовах забезпечити розвиток такого ринку без удосконалення системи захисту прав споживачів фінансових послуг не можливо. Окреслена система активно розвивається в розвинутих країнах, трансформуючись під впливом великої кількості чинників, особливо впливом цифрових технологій, які сьогодні використовуються банківськими і небанківськими установами у сфері фінансових послуг.

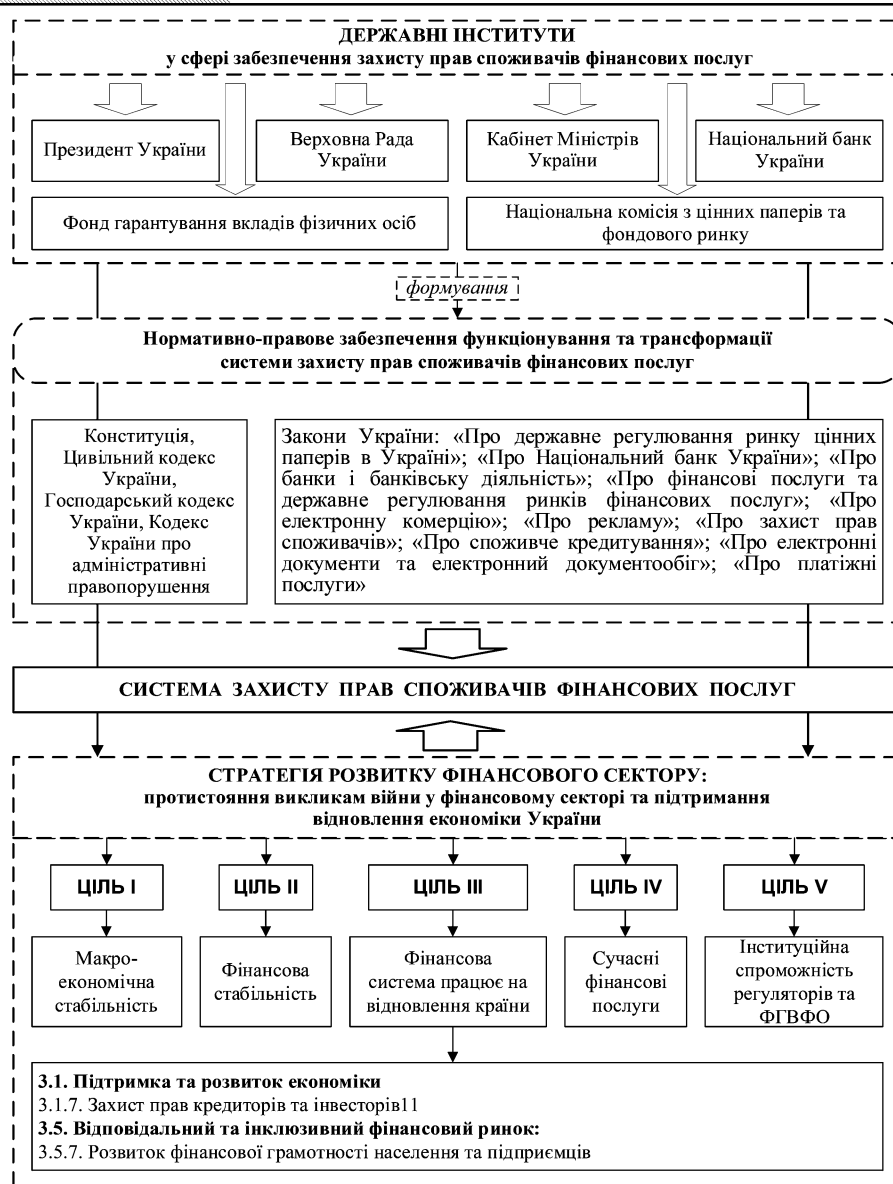

Рис. 2. Інституційна модель здійснення захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні

Джерело: складно авторами на основі [7, с. 15—17; 8; 9; 10; 11].

У статті встановлено, що забезпечити активний розвиток системи захисту прав споживачів фінансових послуг можливо лише на основі удосконалення інституційного забезпечення її функціонування. Відповідно було проаналізовано механізм розвитку такої системи, конкретизовано теоретичні та прикладні положення його функціонування. Визначено, що забезпечити позитивні зміни у трансформації окресленої системи можливо лише через зміну підходів до функціонування її механізму, що було розглянуто та обґрунтовано у статті. Встановлено, що перегляду потребують принципи функціонування та зміни зазначеного механізму та удосконалення інституційних умов взаємодії між фінансовими установами та їхніми клієнтами.

Також проведено аналіз інституційного забезпечення функціонування системи захисту прав споживачів фінансових послуг, конкретизовано норми діючого в Україні законодавства у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг, визначено основні державні інститути, які відповідають за дотримання зазначених норм.

У статті представлено основні напрямки удосконалення системи захисту прав споживачів фінансових послуг, впровадження яких поступово сприятиме її розвитку.

Література:

1. Бірюк С. О. Інформаційна компонента захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні: стратегічні перспективи. *Інтелект XXI*. 2020. № 1. С. 104—107. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2020/2020_1/18.pdf.

2. Бурлака О. С. Захист прав споживачів в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 3. С. 28—33. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2022/5.pdf.

3. Дубина М. В. Механізм розвитку ринку фінансових послуг на основі формування інституту довіри: теорія, методологія, практика: монографія. Чернівці: ЧНТУ, 2018. 668 с.

4. Дудинець Л. А., Верней О. Є. Захист прав споживачів на ринку фінансових послуг. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 16. С. 688—692. URL: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/135.pdf>.

5. Захист прав споживачів фінансових послуг на деокупованих територіях України: практичний посібник клініциста / Т. Б. Шолкова та ін. Київ: Алерта, 2020. 270 с.

6. Крегул Ю. І., Радченко О. Ю. Захист прав споживачів фінансових послуг: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 264 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjlxNw==/7e5c8e7bf919a340bb29e3b0cb1a823c.pdf>.

7. Полях С. С. Методичні засади захисту інтересів споживачів на ринку фінансових послуг: дис. ... канд. екон. наук / Сумський державний університет. Суми, 2019. 213 с. UDC: <http://surl.li/mwwje>.

8. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>.

9. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>.

10. Стратегія розвитку фінансового сектору України / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finan-sovogo-sektoru-ukrayini>.

11. Чкан І. О. Законодавче виконання питання захисту прав споживачів ринку фінансових послуг. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 236—240. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/7670>.

12. Vasilyeva T., Leonov S., Lunyakov O. Countercyclical capital buffer as a macroprudential tool for regulation of the financial sector. *Actual Problems of Economics*. 2014. № 8. Pp. 278—284. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80849/1/Vasilyeva_countersyclical.pdf.

References:

1. Biriuk, S.O. (2020), "Informational component of the protection of the rights of consumers of financial services in Ukraine: strategic perspectives", *Intellect XXI*, vol. 1,

pp. 104—107, available at: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2020/2020_1/18.pdf (Accessed 25 Oct 2023).

2. Burlaka, O.S. (2022), "Protection of consumer rights under martial law in Ukraine", *Aktualni problemy vitchyzniano yurysprudentsii*, vol. 3, pp. 28—33, available at: http://apnl.dnu.in.ua/3_2022/5.pdf (Accessed 25 Oct 2023).

3. Dubyna, M.V. (2018), *Mekhanizm rozvytku rynku finansovykh posluh na osnovi formuvannya instytutu doviry: teoriia, metodolohiia, praktyka* [The mechanism of development of the financial services market based on the formation of the institution of trust: theory, methodology, practice], ChNTU, Chernihiv, Ukraine.

4. Dudynets, L.A. and Vernei, O.Ye. (2017), "Protection of consumer rights in the market of financial services", *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 16, pp. 688—692, available at: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/135.pdf> (Accessed 25 Oct 2023).

5. Sholkova, T.B. (2020), *Zakhyst prav spozhyvachiv finansovykh posluh na deokupovanykh terytoriiakh Ukrainy: praktychnyi posibnyk klinitsysta* [Protection of the rights of consumers of financial services in the de-occupied territories of Ukraine: a practical guide for a clinician], Alerta, Kyiv, Ukraine.

6. Krehul, Yu.I. and Radchenko, O.Yu. (2018), *Zakhyst prav spozhyvachiv finansovykh posluh* [Protection of the rights of consumers of financial services], Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, Kyiv, Ukraine, available at: <https://knute.edu.ua/file/MjlxNw==/7e5c8e7bf919a340bb29e3b0cb1a823c.pdf> (Accessed 25 Oct 2023).

7. Poliakh, S.S. (2019), "Methodological principles of protecting the interests of consumers in the market of financial services", Ph.D. Thesis, Sumskiy derzhavnyi universytet, Sumy, Ukraine, available at: <http://surl.li/mwwje> (Accessed 25 Oct 2023).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2016), The Law of Ukraine "On consumer lending", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19> (Accessed 25 Oct 2023).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2016), The Law of Ukraine "On financial services and state regulation of financial services markets", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (Accessed 25 Oct 2023).

10. National Bank of Ukraine (2023), "Financial Sector Development Strategy of Ukraine", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finan-sovogo-sektoru-ukrayini> (Accessed 25 Oct 2023).

11. Chkan, I.O. (2019), "Legislative implementation of the issue of consumer rights protection in the financial services market", *Biznes Inform*, vol. 1, pp. 23—240, available at: <http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/7670> (Accessed 25 Oct 2023).

12. Vasilyeva, T., Leonov, S. and Lunyakov, O. (2014), "Countercyclical capital buffer as a macroprudential tool for regulation of the financial sector", *Actual Problems of Economics*, vol. 8, pp. 278—284, available at: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80849/1/Vasilyeva_countersyclical.pdf (Accessed 25 Oct 2023).

Стаття надійшла до редакції 10.11.2023 р.